

Vrienden MAGAZINE

● ISVW VRIENDEN

JAARGANG 28
NUMMER 2
JUNI 2022

ISVW
● VRIENDEN

*"Overtuigingen
zijn gevaarlijker
vijanden der
waarheid dan
leugens."*

(Fr. Nietzsche, Duits dichter
en filosoof, 1844-1900)

Boekrecensie

Het gedachtendier Nanda van Bodegraven

ISVW Uitgevers, 1e druk maart 2022, 144 pagina's
ISBN 9789083121550

Door Frans v.d. Lem

De mens is een taig wezen. Dat onderscheidt ons onder andere van de dieren. Van Bodegraven legt begrijpelijk, onderhoudend en gedocumenteerd uit hoe dit onderscheid zich evolutionair heeft, of zou kunnen hebben, ontwikkeld. Met de boektitel 'Het gedachtendier' introduceert zij echter ook een paradox. Zo schrijft ze: "geen enkel ander dier denkt op deze gearticuleerde en hoogstaande wijze na over zichzelf of het eigen leven omdat zij de taalvermogens daar niet voor hebben." Volgens die gedachtegang maakt juist het kunnen redeneren de mens uniek. Waardoor we geen dieren zijn. De interne tegenstrijdigheid van de titel lijkt commercieel gezien handig, maar de gecreëerde tweeslachtigheid maakt het verhaal onduidelijk. Terwijl het boek toch een heldere positieve boodschap wil uitstralen. De auteur hoopt met haar bemoedigende verhaal te kunnen bijdragen aan de waardering voor ons geweldige leven en dat van alle andere levende wezens op onze uitzonderlijke planeet. Want, zo betoogt zij: "Ieder doorgewoon leven is bijzonder".

Nanda van Bodegraven benadert de evolutie vanuit de psychologie en de filosofie, naast de biologie en neurologie. Dat levert een leerzaam boek op, zoals de educatieve vergelijking met de 'olifant en berijder'. Door onze gedachten in regie te nemen en rustmomenten in te stellen, blijken wij beter in staat om onze persoonlijkheid te coachen. Met het uitspreken van onze gedachten ontstaat er tegelijkertijd een zekere afstand waardoor we gemakkelijker onze woorden en daarmee onszelf kunnen onderzoeken. Ter onderbouwing van dat idee is op de internetsite van de ISVW zelfs een podcast toegevoegd waarin de auteur wordt geïnterviewd. Zo kun je lezen én luisteren.

Op zondag 16 oktober van 14.00 tot 15.00 uur gaat auteur Nanda van Bodegraven op het Landgoed ISVW in gesprek met lezers van 'Het gedachtendier'. Als je het leuk vindt, kun je ook het boek door haar laten signeren.

Over 'Het gedachtendier'

In 'Het gedachtendier' vertelt filosoof Nanda van Bodegraven hoe het wetenschappelijk wereldbeeld zinvol stemt. Het leert ons juist wat bijzonder is aan ons bestaan. Je wordt tijdens het lezen begeleid van verbazing naar verbazing: allerlei alledaagse vanzelfsprekendheden, zoals zintuiglijke waarnemingen, sociale emoties of ons taalgebruik, worden buitengewoon als je ze door een wetenschappelijke bril bekijkt. 'Het gedachtendier' laat de betovering van ons ogenschijnlijk gewone leven zien. Het boek is ook te lezen als een zeer toegankelijke inleiding in de wetenschappelijke studie naar de mens: de meeste lezers lezen het in enkele uren.

Vrienden MAGAZINE

● ISVW VRIENDEN

JAARGANG 28
NUMMER 4
DECEMBER 2022

ISVW
● VRIENDEN

*"Wie geen drama
heeft, heeft evenmin
een werkelijkheid."*
(K. Bouffart,
Belgisch filosoof)

Interview Nanda van Bodegraven

Tijdens het filosofisch café van 16 oktober presenteerde Nanda van Bodegraven een samenvatting van haar boek *Het gedachtendier aan zo'n dertig cafébezoekers*. Frans van der Lem en Rity van der Avoort van de VM-redactie interviewden haar voorafgaand aan dit café.

Nanda van Bodegraven (1967) is in Weesp geboren. Inmiddels is Weesp echter in Amsterdam opgegaan, dus is ze tegenwoordig geboren in Amsterdam. Ze woont in Amsterdam-Oost en heeft een LAT-relatie en zes bonuskinderen. Twee van haar broer, twee van haar vriend en van twee kinderen is ze peettante. De kinderen zijn rond de 10, 20 en 30 jaar oud zodat Nanda goed op de hoogte blijft van de leefwereld van jongeren. Dat geldt overigens ook voor andere leeftijdscategorieën want de leeftijden van haar vrienden variëren tussen de 30 en de 75 jaar.

Door Rity van der Avoort
en Frans van der Lem

DE WERK

Mijn werk is een speeltuin

"In ons ondernemersgezin van drie kinderen was het niet gebruikelijk om filosofie te gaan studeren. Ik was de jongste en ging op mijn 17e jaar naar Schoonhoven om edelsmid te worden. Na die opleiding volgde de Kunstacademie in Den Haag. Mijn belangstelling, bijvoorbeeld voor Nietzsche en Sartre, groeide in die tijd. Ik las boeken uit de bieb en had lange gesprekken met vrienden over filosofische onderwerpen. Toen mediteerde ik trouwens ook al. Ik ben afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam op 'de intentionaliteit van het bewustzijn', vooral gerelateerd aan het gedachtengoed van Husserl. Voor mij was het een raadselachtig en belangrijk onderwerp in die tijd, het boeide me erg. Misschien vanwege het mediteren.

Toen ik 27 jaar was ben ik gaan werken. Eerst, jawel, bij een postbedrijf. Ik bracht aanvankelijk in het weekend de post rond. Ik groeide snel door en werd adviseur op het gebied van de poststromen in bedrijven. Toen ging alles immers nog met papier en niet digitaal. Bij Loopbaanadvies, Training en Personeel-selectie (LTP)

werkte ik daarna als acteur in assessments. Gaandeweg ben ik testmateriaal, rollenspellen en games gaan ontwikkelen. We hadden grote klanten die we bedienden. Daarnaast werkte ik als freelancer voor de NAM, dan ging ik in een helikopter over zee! Geweldig! Tegelijkertijd begon ik met schrijven over filosoferen met kinderen.

Eind jaren '90 vroeg de opbouwwerker van een buurthuis in Amsterdam aan mij of ik met een groepje kinderen wilde filosoferen. Ik begon daar met een groepje van vier kinderen en acht volwassenen, dat waren studenten van de PABO en ouders. Ze waren nieuwsgierig hoe ik het aanpakte. Veel later ben ik een jaar of vijf in het bestuur van Centrum voor Kinderfilosofie Nederland (CKN) actief geweest. Van filosoferen met kinderen kun je zelf eigenlijk heel veel leren. Door de jaren heen heb ik lesgegeven aan verschillende groepen, van kleuters tot fulltime bachelor studenten aan Nyenrode en basisschoolleerkrachten. Als ik erop terugkijk, voelt mijn werk als een speeltuin. Geen van tevoren uitgestippeld plan. De kansen die

voorbijkwamen, heb ik aangegrepen. Misschien heb ik de neiging om kansen aan te grijpen wel van huis uit meegekregen."

Zintuigen en filosofie zijn de rode draad

"In die speeltuin van mijn werk is de filosofie altijd een belangrijke rol blijven spelen, vooral tot uitdrukking gebracht in het schrijven. Als ik bijvoorbeeld een game ontwikkelde bij LTP, dan moesten de deelnemers de uitgeschreven puzzelstukjes die ze hadden gekregen met argumenten op de juiste plekken te krijgen. Denk aan het voorbeeld van die olifant met de blinde monniken die allemaal een deel van het geheel voelen. De een voelt de staart, een ander een oor of slurf. En het gaat daarbij juist om het geheel. Dat argumenteren en met woorden zoeken naar het geheel zie ik ook als een onderdeel van filosofie.

Bij mijn project 'De Vrijheid van Amsterdam' ligt de filosofie natuurlijk heel duidelijk voor de hand. Dat is een project van zo'n tien stoepetegels met uitspraken van 17e-eeuwse filosofen die in Amsterdam

liggen (zie hiervoor www.vrijheidvanamsterdam.nl). Met de financiële ondersteuning van het Humanistisch Verbond is dit tot stand gekomen. Ik geef zelf met enige regelmaat rondleidingen in Amsterdam.

Als je me vraagt naar een filosoof of gedachtegoed dat me na aan het hart ligt, dan is dat wel Jonathan Haidt denk ik, met zijn 'gelukshypothese'. Spinoza ook wel, maar Haidt heeft een toegankelijker gedachtegoed vind ik. Het gaat over de passie en de rede en hoe die zich tot elkaar verhouden. Hij gebruikt daarvoor de metafoer van de olifant en zijn berijder. De olifant staat symbool voor onze emoties en de passie. De berijder voor de rede en het verstand. Het is de kunst om de olifant goed aan te sturen. Zelf heb ik hier veel aan gehad in het leven. Het helpt om doelen te stellen en dicht bij onszelf te blijven. Ik weet bijvoorbeeld dat ik best verslaafd ben aan mijn telefoon. Die pak ik gemakkelijk, ook als dat niet nodig is. De metafoer van de olifant en zijn berijder heeft mij inzicht gegeven in dat proces bij mezelf

en helpt me beter met mijn telefoon om te gaan. Al met al geloof ik in de mens, ook al is het niet altijd gemakkelijk om mens te zijn en ook al maak ik me zorgen over ons klimaat. Hoop is meer mijn ding dan fatalisme.

” Bij mijn project ‘De Vrijheid van Amsterdam’ ligt de filosofie natuurlijk heel duidelijk voor de hand.

Mediteren helpt me al mijn hele leven om bij mijn zintuiglijk bewustzijn te blijven en het doorgeschoten talige en oordelende denken even op te schorten. Ik beoefen

de Vipassana-meditatie, bij dezelfde club als Harari trouwens. Ik heb wel eens een tiendaagse gedaan met tien uur mediteren per dag. Pittig maar heel leerzaam! Ook dat mediteren is voor mij een filosofische activiteit trouwens. Net als schrijven zoals ik al vertelde. Ik hou van nadenken over hoe de wereld in elkaar zit. En hoe met onszelf om te gaan. Taal is dan uiteraard van belang, maar de zintuigen zijn ook een rode draad Want daarmee gaan we uit van de concrete werkelijkheid in plaats van het oordelend top-down-denken over de wereld of over anderen. Het talige bewustzijn slaat snel door. We zijn zo vaak 'lost in thoughts' zoals Tara Brach het formuleert.

Tja en als je me vraagt of ik nog ergens van droom? Zeker wel! Naast meer mediteren, wil ik graag weer gaan schilderen. Ik kreeg op de Wackers Academie een klassieke schildersopleiding. Thuis heb ik een ieniemienie atelier en dat voldoet prima om mooie, niet te grote, landschapsschilderijen en mensfiguren te maken.”

